

Knihu Jaroslava Kohouta si možno prečítať s ozajstným záujmom. Len škoda, že v poslednej kapitole, venovanej výkladu marxistického ponímania otázky inteligencie, autor viaceré zaujímavé a aktuálne myšlienky len naznačuje a nerozvádza ich podrobnejšie.

J. Strínka

● **CESTY VEDY.** V časopise *La Pensée*, č. 98 je pod titulom *La science et l'avenir humain* (Veda a budúcnosť ľudstva) uverejnený prejav akademika N. N. Semionova, laureáta Nobelovej ceny, ktorý predniesol na Sorbonne v rámci roy-aumontskej konferencie 21. V. 1961 (prejav bol zaradený i medzi dokumenty v publikácii *Kam kráči ľudstvo?*, vydanej ČS 1962) a v č. 99 stať *Les voies de la science* (Cesty vedy) od akademika A. N. Nesmejanova.

V oboch dokumentoch, ktoré sa zhodujú v základnej myšlienkovvej osnove, nastoľujú sa zásadné vývojové problémy vedy. Vyplýva z nich jednoznačne, že cesty vedy spĺňajú čím ďalej tým viac s cestami všeobecného spoločenského vývoja, že veda prenikla do samého jadra spoločenskej praxe.

A. N. Nesmejanov rozoberá vo svojej stati štyri strategické smery vo vývoji súčasnej vedy. Prvou takouto strategickou oblasťou je získavanie nových zdrojov energie. Tento problém súvisí s okolnosťou, že doterajšie zdroje energie uhlie, nafta, petrolej, plyn sa postupne vyčerpávajú a okrem toho sa čím ďalej tým viac používajú ako surovina v chemickom priemysle. Je tu však aj iná príčina hľadať nové zdroje energie, na čo práve upozornil v spomínanom prejave akad. Semionov. V súčasnej dobe pripadá na jedného obyvateľa našej planéty 0,1 kW elektrickej energie. Odstrániť existenčnú bídu ľudstva za takýchto okolností je nemožné. Pre uskutočnenie tohto cieľa treba zvýšiť výrobu elektrickej energie 40-krát. A nato sú potrebné nové zdroje energie. Podstatné

zvýšenie výroby energie je možno dosiahnuť tromi spôsobmi: na základe riadených termonukleárných reakcií (ako palivo by v tomto prípade mohla byť voda), premennou slnečného žiarenia na elektrickú energiu a využitím podzemného tepla magmy.

Uskutočnenie riadených termonukleárných reakcií si vyžaduje riešiť mnoho zložitých problémov. Podľa akad. Semionova sa tieto problémy vyriešia ešte v 20. storočí.

Teoretickou základňou pre riešenie týchto úloh je predovšetkým výskum elementárných častíc.

Druhým strategickým smerom je chemická syntéza v najširšom zmysle. Ide tu o výrobu umelých látok na základe objavov organickej chémie. Tieto látky sa používajú stále vo väčšej miere v dennom živote, v priemysle, vo vedeckých laboratóriách, v poľnohospodárstve. Tieto nové syntetické hmoty nie sú náhradkou prírodných látok. Svojimi vlastnosťami tepelnými, magnetickými, optickými atď. prekonávajú prírodné látky a stali sa už v celom rade výrobných oblastí nevyhnutnosťou.

Výskum zákonitostí organizmov, podstaty života, dedičnosti v súvislosti s bojom proti chorobám, najmä zhubným nádorom, je trefou veľkou úlohou vedy. Na plnení tejto úlohy sa podieľajú hlavne biológia, biochémia, fyzika.

Poslednou strategickou úlohou, splnenie ktorej zbaví človeka definitívne odvekej driny, je automatizácia výroby. Vedecký základ automatizácie tvorí kybernetika. Nevyhnutnosť automatizácie sa prejavuje markantne v oblasti vedeckých informácií. A. N. Nesmejanov uvádza príklad z oblasti chémie. Informácie z oblasti chémie sa nachádzajú dnes v 8000 časopisoch.

Nepochybujeme o strategickej hodnote vytýčených úloh. Je však zarážajúce, že všetky štyri načrtnuté strategické úlohy súčasnej vedy sa týkajú len vied a ich aplikácií v oblasti vytvárania výrobných síl, ktoré dnes dosahujú už kozmickú úroveň a nijaká strategická úloha sa nevyty-

čuje na vedeckom základe v oblasti vytvárania takých spoločenských vzťahov, v rámci ktorých by bolo možné tieto sily zvládnuť a využiť v záujme všeobecného pokroku. A predsa takáto úloha i v tejto oblasti existuje a je zakotvená v spoločenskej praxi najmenej tak ako predchádzajúce. Máme na mysli hnutie za zachovanie svetového mieru.

Po stránke teoretickej sa tento problém vynoruje v úsilí o „filozofiu človeka“. Domnievame sa, že „filozofiu človeka“ môžeme označiť ako predvedeckú fázu riešenia problému zachovania mieru a života. Vedecká základňa pre riešenie tejto úlohy bude niekde v oblasti styčných plôch ekonomiky, psychológie, estetiky, etiky a kybernetiky.

V prejave N. N. Semionova sa hovorí o probléme spoločenských vzťahov viac. Nehovorí sa však o teoreticko-vedeckej základni riešenia týchto problémov. A o to v podstate ide: o disproporciu medzi mierou, v akej sa používa veda v oblasti vytvárania výrobných síl a mierou, v akej sa uplatňuje veda v oblasti vytvárania morálno-spoločenských vzťahov.

J. P.

● **PROTI VOJNE.** Vo Vydavateľstve politickej literatúry vyšla vedeckopopularizačná publikácia J. Čelku, *Náboženstvo, cirkev a vojna* (Bratislava, 1962, str. 138), v ktorej si autor kladie za úlohu objasniť postoj náboženských organizácií a ich predstaviteľov k problémom vojny a mieru v období imperializmu a na základe rozboru týchto názorov poukazuje na pôsobenie náboženstva a cirkví v zápase medzi silami vojny a mieru.

Práca je rozdelená do štyroch kapitol. V prvej kapitole autor zoznamuje čitateľov s názormi kresťanských teológov na príčiny a podstatu vojen.

V nasledujúcich dvoch kapitolách rozoberá vzťah jednotlivých kresťanských cirkví k prvej a druhej svetovej vojne. Vatikán, ktorý je nielen náboženským centrom

kapitalizmu, ale aj veľkým monopolistom, sledoval predovšetkým svoje hospodárske a politické ciele. Z toho pramení aj jeho nepriateľský postoj voči celému robotníckemu hnutiu. Pred II. svetovou vojnou a ešte aj v jej počiatočnom období sa snažil pápež zmierniť bloky imperialistov, aby vytvorili spoločný front proti Sovietskemu zväzu. Cirkevné kruhy chceli tlmieť protifašistické hnutie a boj proti okupantom vo všetkých obsadených krajinách. Na našom území zvlášť hanebnú úlohu zohral klérofašizmus.

Posledná kapitola je venovaná súčasným problémom vojny a mieru. Práca J. Čelku dokumentuje, ako predstavitelia cirkví dnes už musia počítať s tým, že existujú reálne sily, ktoré môžu zmariť imperialistické snahy o vyvolanie vojnových konfliktov, že proti podpaľačom vojny stoja už státisíce mierumilovných ľudí na celom svete. Aby nestratili cirkevné kruhy vplyv medzi veriacimi z času načas vystupujú s výzvami za mier, ktoré však namiesto toho, aby mobilizovali široké masy do boja proti vojne chlácholia ich tvrdením, že udržanie mieru je v rukách božích, a že teda je potrebné oddať sa do vôle božej. Politická aj ideologická činnosť cirkví v imperialistickom svete — ako ukazuje autor — je zameraná na podporu špinavých plánov na prípravu nukleárnej vojny.

A. Bartlová

● **NAD VÝSLEDKAMI LIBLICKEJ KONFERENCIE.*** Liblickú konferenciu, ktorá sa konala pri príležitosti 40. výročia založenia našej strany r. 1961 charakterizoval jej účastník s. Rumiancev ako prvý medzinárodný seminár o najdôležitejších teoretických otázkach výstavby socializmu a komunizmu.

* Poznámky k zborníku *Základní teoretické otázky výstavby socialismu a komunismu ve světle výsledků společenských věd*, ČSAV, Praha 1962, strán 745, Kčs 29,—.